

annak közigazgatásától mit kap és annak mivel tartozik. A közigazgatás szervezetének, méreteinek és működésének áttekintéséhez nélkülözhetetlen ennek a keretnek elfogadása, ezért a közigazgatási statisztika sem indulhat ki kevesebből és céljának csak akkor felelhet meg, ha adatgyűjtéseiben ezt a három elemet állandóan egyaránt figyelembe veszi.

A K Ö Z I G A Z G A T Á S I S T A T I S Z T I K A A D A T - G Y Ű J T É S É N E K R E N D S Z E R E. (Kapitel)

I. A közigazgatás szervezeti egységei. *fest*

- A. A közhatalmi egységek, vagyis intézmények.
a./ A közhatalom gyakorlásához szükséges erőket /karhatalmat/ megtestesítő intézmények.
b./ Az állam szellemi hatalmát megtestesítő intézmények /törvényhozás, hatóságok, bíróságok, és mindezeknek felsőbb fórumai/.
c./ Azon hivatalok és intézmények, amelyek a a./ és b./ alosztályba tartozó egységek mellett, mint ezeknek nélkülözhetetlen kiegészítő részei szerepelnek: számvevőségek, pénztárak, különböző tanácsok, nyilvántartó hivatalok, fegyházak, laktanyák, stb.
- B. A jóléti egységek, vagyis az
a./ Intézetek.
b./ Köztisztviselők, /érdekképviselők, kamarák, a társadalombiztosítás különböző szervei, víztársulatok, legelőtársulatok, hegyközségek, stb./
- C. A gazdasági egységek, vagyis a közüzemek.
Az A-C szerint való felosztás Ereky István rendszerének felel meg és célszerű. /Ld: Ereky István: A jogi személyek. Városi Szemle XIV. évf. 88.sk. lapjain./

A közüzemek és vegyes jellegű kereskedelmi társaságok elhatárolására és felosztására tekintetében a következő felosztást ajánlom:

- I. Háziműhelyek, illetve kisüzemek.
II. Közigazgatásilag kezelt üzemek.
III. Elkülönített vagyonkezelési közüzemek.
IV. Egyéni cég alakjában működő közüzemek.
V. Kereskedelmi társaságok alakjában működő közüzemek. / Vegyes jellegű kereskedelmi társaságok. /
Részletesebben lásd: Magyary Zoltán: A közüzemi kérdés rendezése. Városi Szemle XIX. évf.

II. A közigazgatás személyzete. *fest*

- A. Állam.
a./ Intézmények.
b./ Intézetek.
c./ Közüzemek.

B. Területi önkormányzatok.

- a./ Intézmények.
- b./ Intézetek.
- c./ Közüzemek.

d. Testületi önkormányzatok és érdekképviselői szervek.

- a./ Intézetek
- b./ Köztestületek.
- c./ Egyházak.

A közigazgatás személyzetére nézve mindazok az adatok szükségesek, amelyek a Magyar Statisztikai Évkönyv 1938. 321. sk. lapjain, valamint másutt elszórtan találhatóak, de nem elégségesek. A Statisztikai Évkönyvben eddig közölt adatokon kívül szükség van a következő adatok ismeretére is:

a./ Státuszok létszáma. Nem elég tudni, hogy hány XI., X., stb. fizetési osztálybeli állami alkalmazott van, hanem tudni kell, hány fogalmazáskarbelti, hány számvevőségi, hány segédhivatali, hány jogi képesítéshez kötött, hány mérnök, hány orvos, hány pedagógus, hány gazdasz, stb. van az állam, vagy az egyes önkormányzatok szolgálatában.

b./ Az alkalmazottak korszerűnti megoszlása.

c./ Az alkalmazottak szolgálati időszerinti megoszlása.

Ez és az előbbi fontos annak érdekében, hogy áttekintésünk legyen a felől, hogy nyugdíjazás útján előreláthatólag mikor és hány állás fog megüresedni és az előmenetel, valamint a szakkreszcencia tekintetében milyen kilátások, illetve milyen szükségletek vannak.

d./ Nemek szerinti megoszlás. Hány a férfi és a nő alkalmazott az egyes kategóriákban.

e./ Családi állapot.

f./ Gyermekek száma.

g./ Családi pótlékok száma. Ezek az utóbbi adatok /d-g/ szociális szempontból fontos tájékozást adnak.

h./ Az alkalmazottak területi eloszlása. Szükséges volna a következő csoportosítás: törvényhatóság városonként, megyei városonként, vármegyénként, járásonként.

Az üzemeknél az állandó munkásokra, a közttestületeknél és érdekképviselőteknél a főfoglalkozásuakon kívül a tiszteletdíjasokra és esetleg a mellékfoglalkozásuakra is ki kellene terjeszkedni.

Az egyházaknál a lelkészek és a papnövendékek, kántorok számára kellene figyelemmel lenni, a protestáns egyházaknál ezenkívül a világi funkcionáriusokra, a többi alkalmazottak pl. sekrestyések, temetőőrök stb. esetleg kevésbé fontosak.

i./ A nyugdíjasok száma a megfelelő részletezéssel.

III. A közigazgatás költségei.

A. Állami költségvetés bevételei és kiadásai.

B. A területi önkormányzatok költségvetései. / bevételek és kiadások/.

C. A testületi önkormányzatok költségvetései./bevételek és kiadások/.

Ezt megkönnyíti, hogy az állami költségvetés is viszsztatért a naptári év alapjára.

Mind ezek összegezve és összehasonlítva:

a./ Az összes kiadásokból hány % esik a A.-ra, B.-re C.-re.

b./ A B.-ből mennyi esik Budapestre? A többi törvény-

- hatósági városokra? Megyei városokra? Nagyközsé-
gekre? A kisközségekre? A vármegyékre?
- c. Az összes közadókból és közadók módjára behajt-
ható közszolgáltatásokból mennyi esik egy lakosra
Budapesten, törvényhatósági városokban, megyei
városokban, nagyközségekben, kisközségekben?

IV. A közigazgatás működése. *fest.*

A működésre vonatkozólag a Statisztikai Évkönyv már is
sok anyagot tartalmaz. A részletes megbeszélés során lesz eldönt-
hető, hogy az adatgyűjtés milyen szempontok szerint és milyen ter-
jedelemben lesz módosítható és esetleg bővíthető. Ez alkalommal is
azonban már jelzem, hogy szükségesnek tartanám az új, következő a-
datgyűjtések felvételét:

1. A Központi Illetményhivatal működése. Hány tény-
leges alkalmazott, hány nyugdíjat és hány rokkant, hány állami,
hány önkormányzati stb. és milyen ellátását és milyen összegűeket
utalványoz és tart nyilván.
2. A Közérdekeltségek Felügyelő Hatóságának működé-
se. Hány és milyen vállalatokat ellenőriz és azokban mennyi az ál-
lam, törvényhatóságok stb. érdekeltségek?
3. Az Árvaszékek működése. Az árvák száma, a gond-
nokoltak száma, az árváknak és gondnokoltaknak kor és nem szerinti
megoszlása, hánynak van vagyona, és milyen értékű, hánynak van in-
gatlanja? A gyámokra és gondnokokra vonatkozó fontosabb adatok.

A működésre vonatkozó adatgyűjtés a legrugalmasabb
és fokozatosan fog kifejlődni.

Javaslatom részletes kidolgozásának módja. *(Kapitel)*

~~A fentiekben, azt hiszem tiszta képet adok arról,~~
~~hogy a közigazgatási statisztikának milyen kiépítése lebeg szemem~~
~~előtt. Mivel a fentiekben elsősorban a közigazgatási statisztika~~
~~rendszerét és kereteit igyekeztem megjelölni, nem voltam részletesen~~
~~tekintettel arra, hogy a kívánt adatgyűjtésekből mi folyik már és~~
~~mi lesz új, sem arra, hogy mi jelenik meg eddig a Statisztikai Év-~~
~~könyvbe, és mi csak a népszámlálás tíz-éves munkálataiban? Javas-~~
~~latom megtételénél arra sem lehettem tekintettel, hogy a különböző~~
~~adatgyűjtések közül melyik könnyebb, melyik nehezebb és, hogy azok~~
~~milyen költséggel járnának. Végül nem lehettem arra sem tekintettel,~~
~~hogy a közigazgatási statisztika javasolt rendszere a Statisztikai~~
~~Évkönyv beosztását mennyiben érinti. Azt hiszem, hogy a megbeszélés~~
~~eredménye a Statisztikai Évkönyv adatainak bizonyos átcsoporto-~~
~~sítását is magában fogja foglalni és kívánatosnak is tartanám a~~
~~közigazgatási statisztikának egy fejezetbe, esetleg részbe való~~
~~foglalását és elkülönítését. Nagyon kívánatos volna a statisztiká-~~
~~nak diagrammokkal való bő illusztrálása is.~~

Mind ezeknek a kérdéseknek a tisztázása a Központi
Statisztikai Hivatálnál és az Országos Statisztikai Tanáccsal; e-
setleg annak egy albizottságával való beható megbeszélésen lesz-
nek legjobban tisztázhatók. Javaslatomnak az a célja, hogy a tár-

gyalásnak alapjául szolgálhasson. Kérem Méltóságodat, hogy tervezetemet a tárgyalás alapjául elfogadni és a közigazgatási statisztika megvalósítására vonatkozó elhatározásában keresztülvinni méltóztassék.

Együttal kérem fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapest, 1940. január 20.-án.

Magyar Zoltán

~~egyetemi tanár.~~